

STRUKTURALISTIČKE INTERPRETACIJE AMERIČKOG MITA

GORDANA BEKČIĆ PJEŠČIĆ, *OD IDEJE DO
SLOBODE – REVOLUCIONARNI ASPEKTI
AMERIČKE DRŽAVNOSTI*, MOST ART,
ZEMUN 2011.

Ako se vodimo floskulom da je prvi utisak najvažniji, knjigu „Od ideje do slobode“, mlade autorke Gordane Bekčić Pješčić, odmah ćemo oceniti kao vrlo atraktivnu: zapazićemo da je reč o luksuznom izdanju, sa mnoštvom zanimljivih fotografija i ilustracija, odlične štampe, preloma i kvaliteta papira. Sa svoje 192 strane, knjiga vizuelno mami sa polica knjižara i biblioteka.

Atraktivnost opreme samo je uvod u zanimljiv i kvalitetan sadržaj. „Od ideje do slobode“, govori o temeljima uspostavljanja danas najmoćnije države na svetu - Sjedinjenih Američkih Država. Knjiga ne prati samo borbu za puki suverenitet i procese uspostavljanja Ustava SAD, zakona i vlasti, već je sveobuhvatna studija o začetku, razvoju i realizaciji ideja o građanskim pravima, slobodama i ravnopravnosti.

SAD je zemlja o kojoj se stalno govori, izveštava, za neke nedostižan san, za druge omraženi predstavnik nove regradirajuće kulture, a knjiga Gordane Bekčić Pješčić daje i uvid u to koliko ova zemlja utiče i na našu realnost danas.

Od Deklaracije do hronologije

Dragocenost samog sadržaja „Od ideje do slobode“ ogleda se u interdisciplinarnom pristupu temi. Autorka je uspešno povezala i analizirala sve elemente koji su doveli do nastanka SAD. Posmatrajući ne samo istorijske i političke činjenice i okolnosti,

---

već i ekonomske, sociološke, religijske, kulturne, geografske, pa i propagandne, dobili smo sveobuhvatnu studiju o organizovanju američkih kolonija u jednu suverenu državu, sa „idejom“. Iako je osnovna teza knjige da je temeljni ideal ujedinjenja SAD poštovanje građanskih sloboda i prava i ravnopravnosti, autorka se ne libi da polemíše o kontradiktornosti postojanja rasne diskriminacije i rodne neravnopravnosti u okviru jednog takvog demokratskog sistema. Takođe, autorka objašnjava i geografske, kulturne i ekonomske razlike između samih kolonija, Severa i Juga, i time formira realnu sliku tadašnje Amerike, koja je u tesnoj povezanosti sa Amerikom kakva je danas.

„Rođenje slobode uvodi početak jedne sasvim i skroz nove istorije“, citatom Hane Arent započinje prvo poglavlje knjige, pod nazivom „Nova zemlja“, nagoveštavajući priču o epohalnim događanjima. Najpre, saznajemo kako je teklo Kolumbovo otkriće novog kontinenta i proces doseljavanja stanovništva, kao i rane pokušaje revolucija i odvajanja kolonija od britanske krune. Zanimljivom formom, praktično u okviru teksta, predstavljeni su nam i očevi osnivači Amerike (*founding fathers*) kroz kratke biografije i citate iz njihovih govora. Navodi i delovi pisanih dokumenata, kroz celu knjigu biće zanimljiva forma ilustrovanja informacija i iznetih teza, tako da knjiga „Od ideje do slobode“ može biti i svojevrsna riznica revolucionarnih, a značajnih izjava i zapisa, misli i teorija.

Naredni odeljak „Od podanika do slobodnih ljudi“, posvećen je uspostavljanju elemenata državnosti SAD, najviše u periodu neposredno pre Rata za nezavisnost. Autorka prezentuje specifičnosti američkih kolonija i najranije pokušaje uspostavljanja suvereniteta. Interesantno je izdvojiti deo o presudnom uticaju propagande na uobličjenje i širenje ideje, samim tim i na ceo tok revolucije. I Deklaraciju nezavisnosti, autorka opisuje kao „maestralni pamflet, čiji tekst je univerzalan“.

Teza da rat za američki suverenitet nije počeo s ciljem da se menja ceo poredak, već samo radi uspostave kolonijalnih vlastica koje su engleske vlasti sve više suzbijale, razrađena je u sledećem poglavlju, naziva „Kovana sloboda“. U njemu se predočavaju ekonomski aspekti konflikta. Osnovni uzroci sukoba kolonija i Engleske bili su ekonomski, a sloboda, prava i ravnopravnost došla su naknadnom borbom. U ovom odeljku treba istaći ekonomsku teoriju liberalizma o slobodnom poslovanju i slobodnom tržištu, za koju se zalagao Adam Smit, a na kojem počiva i opisana borba za nezavisnost. Kako sugeríše autorka, razumevanje ekonomskih aspekata sukoba može nam pomoći da razumemo i sadašnju ekonomsku moć Amerike.

Najzanimljiviji deo knjige nalazi se u delu „Grad na brdu” i govori o uticaju religije na novonastalu državu. Gordana analizira kako je religija ujedinila revolucionare, upotpunila ideju o ljudskoj slobodi i na kraju pomogla realizaciji same borbe. U ovim redovima, autorka odlično objašnjava kako su različiti verski principi uticali na samoorganizaciju doseljenika i izgradnju ideje lične slobode i prava, kao i ravnopravnosti i tolerancije; saznaje se kako su propovednici i religijski principi pripremili stanovništvo za revoluciju, kao legitimnu i ispravnu pobunu protiv onih koji ne rade za opšti interes. „Bog je jedan i Amerika je njegova izabrana zemlja”, poznati je slogan na koji se autorka poziva.

Za širu publiku, najatraktivniji deo knjige jeste onaj o masonima – slobodnim zidarima, u narednom odeljku „Graditelji”. Polazeći od informacije da su očevi, osnivači Amerike, pripadali masonskim redovima, predložen je princip, običaji i život masona. Mnoge iznete informacije su vrlo univerzalne i ne moraju nužno da se posmatraju samo u kontekstu Amerike. Autorka nalazi uticaj masonskih načela u začetku nove države: u ideji, sloganima i dokumentima (ističu se princip samoorganizovanja, poštovanja tuđih mišljenja i veroispovesti i život na osnovu moralnih principa). Dok čitamo ovu knjigu uvek smo obradovani informacijom više; antrfile o ženama i masonima (žene ne mogu da uđu u masonski red), posebno je interesantan.

Poslednje poglavlje posvećeno je analizi iz aspekta politikologije i periodu od neuspele prvobitno zamišljene konfederacije sve do donošenja Ustava i novog političkog uređenja i podele vlasti. Autorka više puta u tekstu spominje uticaj Džona Loka, barona De Monteskeja i Tomasa Hobsa na celokupnu ideju temelja američke državnosti. Donošenje novog Ustava predstavlja završetak procesa revolucije i postaje „najveći zajednički imenitelj kojim je uspostavljena zajednička država”. U ovom odeljku možemo saznati i šta su Povelje o pravima, zašto je bitan Prvi amandman (nemešanje vlasti u pitanje religije, slobode govora i štampe, mirno političko organizovanje i upućivanje peticija vlastima). Međutim, u to vreme ropstvo u Americi i dalje je legalno, tretira afričke robove kao tri petine čoveka i autorka sagledava uzroke i posledice ovakve odredbe na postojeće stanje.

„Četiri mita su izgradila priču o Americi – zlato, slava, vera i sloboda“, rečeno je u poslednjem poglavlju knjige, nazvanom „Novi poredak”, koji sažima i analizira celokupan proces stvaranja SAD, bez ikakvih stereotipa. Međutim, autorka ne zaboravlja kontekst iz kojeg piše i tržište za koje je namenjena knjiga, tako da su završne rečenice ipak posvećene Srbiji i važnosti učenja iz tuđih iskustva.

Kreativna forma i razumljiv jezik

Sama forma knjige fenomenalno je osmišljena. Kako podnaslov i veli, izučavani su aspekti američke državnosti, a ne nužno hronologija događaja, što čini knjigu vrlo kreativnom, a opet razumljivom, interesantnom i lakom za usvajanje. Pored sjajnih ilustracija i fotografija, odličnih fusnota, posebnu draž su antrfilei unutar teksta, koji grafički čine stranice još prijemčljivijima i pružaju vrlo neobične dodatne informacije. Na primer, „Od ideje do slobode“ počinje tekstom Deklaracije nezavisnosti, datom na posebnoj vrsti papira; knjiga se rezimira hronologijom događaja stvaranja SAD. Svaku pohvalu treba uputiti kreatoru/ki ovog dela, koju je hronologiju osmislio kao savijenu stranicu većeg formata, grafički napravljenu tako da je pronaći bilo koji podatak vrlo jednostavno. S obzirom na preplavljenost informacijama koje savremeno doba donosi, ovaj deo je brz i praktičan podsetnik. Takođe, na kraju same knjige nalazi se i integralni tekst Ustava SAD. Bogata literatura i preporuka za čitanje, pokazuje ne samo relevantnost podataka koji su izneti, nego i mogućnost da se čitatelj ili čitateljka upute i ka drugim dragocenim izvorima.

Amerika se često vidi kao zemlja budućnosti, retko se razume njena sadašnjost, a Gordana je ovom knjigom predstavila njenu prošlost. Sa uživanjem čitaće je istoričari, sociolozi i politikolozi, ali i svako ko je zainteresovan za temu stvaranja najveće sile sveta, upravo zbog svoje čitljivosti i zanimljive strukture.

Ovo je štivo i za sve one koji žele da se informišu, ne samo suvoparnim činjenicama, već da dublje razumeju šta je američka ideologija.

Knjigu, recimo još jednom, potpisuje Gordana Bekčić Pješčić, koja iza sebe već ima značajan rad. Sa svojih nepunih 40 godina, pored diplome Filološkog Fakulteta iz Beograda (srpski jezik i književnost) i diplome Alternativne akademske obrazovne mreže AAOM (studije kulture i roda), Gordana se posvetila i američkim studijama, na kojima je magistrirala na Fakultetu političkih nauka u Beogradu. Osnova ove knjige i jeste njena magistarska teza, koju je s namerom pretočila u stručno i informativno štivo, pristupačno široj publici. S obzirom na novinarsko iskustvo autorke (pisala za LINK, Blic news, Danas, Kulturu, Radio Beograd III) predstavljanje istinski složene priče, pomoću jasnih i preciznih rečenica, ne iznenađuje.